

Odnos Staroga i Novoga zavjeta prema Dei Verbum u službi recepcije

Miljenko Odrjin, Split

UDK: (222+225):262.5Vat2
Stručni rad

Sažetak

Pedeset godina nakon Sabora pokušat ćemo razmotriti što je II. vatikanski sabor i napose dogmatska konstitucija Dei Verbum značio za bolje razumijevanje Sv. pisma u životu Crkve, i koji bi mogli biti osnovni elementi koje bi i danas trebalo ispravno shvatiti i prihvatiti. Znamo vrlo dobro da je riječ o jednom vrlo važnom i vrijednom tekstu koji još uvijek govori više o našoj budućnosti nego o našoj prošlosti, jer Biblija ne smije ostati Riječ prošlosti, već treba biti uvijek jedna živa i aktualna Riječ.

Budući da je ljudska riječ po sebi ograničena i podložna promjenama, shvaćanje i tumačenje Objave izloženo je opasnosti da se istina povijesti spasenja zamračí, promaši ili, u najmanju ruku, previše pojednostavni. Svojom konstitucijom Riječ Božja (Dei Verbum) II. je vatikanski sabor omogućio novi pristup Objavi i mnogo pridonio boljem i cjelovitijem shvaćanju Riječi Božje. Bolje poznavanje Objave očituje se u pridavanju veće važnosti povijesnosti spasenja. Razvojne se etape ne mogu i ne smiju zanemarivati ni preskakivati kao što se radilo prije. Nikakva prava obnova nije se mogla zamisliti bez jasnih načela koja može pružiti samo Objava. Trebalo je sustavno izmijeniti nauk o Objavi kako bi to moglo pružiti oslonac i potvrdu mislima i smjernicama koje su iznesene u ostalim dokumentima Sabora.

Ključne riječi: Stari zavjet, Novi zavjet, Savez, izabranje, ekonomija spasenja, jedinstvo.

Uvod

Činjenica je da je prije II. vatikanskog sabora u Crkvi vladao strah pred dopuštanjem Božjem puku izravnog čitanja Biblije, posebno Staroga zavjeta. Strah da bi sloboda laika mogla dovesti do krivovjerja, sve je više sprječavala viđenje laika kao odraslih kršćana. Uostalom, povijest je zapravo pokazala da su hereze stvarali puno više teolozi negoli Božji narod. Toj “djeci” moglo se u ruke pružiti nekakav katekizam, ali nikako Evanđelje. Naime, u Crkvi se došlo do “jasnog zaključka”, i to tobože na temelju iskustva da, ako se svakome dopusti čitanje Sv. pisma na narodnom jeziku, to može donijeti više štete nego koristi. Stoga ne čudi primjer svete Terezije iz Lisieuxa koja je, budući da nije smjela nositi Bibliju, kriomice nosila sa sobom zabilježske s najljepšim tekstovima iz Starog zavjeta. Činjenica je da se Bibliju moglo naći samo u liturgiji i to na latinskom jeziku. A za one koji su bili toliko sretni da su razumjeli latinski, predsaborski je lekcionar bio toliko siromašan da je omogućavao upoznavanje samo smiješnog broja tekstova Staroga zavjeta, tj. ni 13 % u odnosu na one iz Novog zavjeta.

Nažalost, još i danas postoje nekakvi “duhovni vođe” koji, kad nekoga vide s Biblijom u ruci, preporučuju čitanje “sigurnijih i duhovno sadržajnijih knjiga”. Poražavajuća posljedica tako krivog stava jest činjenica da i danas više od 50 posto kršćana koji nedjeljom slušaju sv. Misu nije pročitao sva 4 evanđelja u cijelosti. Što je još žalosnije, ne smatraju to nikakvim problemom u svom vjerskom životu jer im, očito je, to nitko nikada nije rekao. Vjerojatno je mnogima više puta savjetovano da pročitaju nekakvu običnu knjigu o tom i tom svecu, knjigu od tog i tog autora ili pak najobičniji katekizam, dok se Evanđelje sluša samo nedjeljom u crkvi i točka. Često je mnogima propovijed važnija od svih čitanja, što još više govori o stavu prema Sv. pismu u Crkvi. Zato je dobro u svezi s tim prisjetiti se što je zapisao kardinal Giuseppe Betori: “*Dei Verbum* je sa svojim stavovima zaključila stoljeća zapostavljanja Biblije od strane žive Crkve, oslobodila tumačenje skučenosti na koju je bila osuđena od pretjeranog dogmatizma, otvorila

ekumenski dijalog i odgovorila na mnoga pitanja koja su dolazila od znanosti”.¹

Kad je riječ o Dogmatskoj konstituciji *Dei Verbum*, može se slobodno govoriti o pravoj revoluciji jer se naglašava da Sveto pismo mora imati središnji položaj u svim područjima crkvenog života. Radi se, dakle, o tome da Riječ bude u središtu svagdanjeg životnog prostora jednog vjernika.

1. GLAVNE SMJERNICE *DEI VERBUM*

Sam početni izraz, tj. dvije prve riječi ovog vrlo važnog dokumenta već dobrim dijelom daju sadržaj i usmjerenje cijelom dokumentu. Njegova snaga ispunja sve ostale rečenice i iz njega izvire sve teme. Naime, izraz “Riječ Božja” ovdje označava Božju Objavu, tj. djelatnost kojom Bog izlazi iz svoje tajnovitosti i obraća se čovjeku, priopćavajući mu svoj naum da ga spasi i pridajući mu na dar neizmjereno bogatstvo svoga božanskoga života. Taj Božji zahvat prožima Stari i Novi zavjet kao jednu nerazdvojivu cjelinu. Iako se to ne naglašava tako često, iz cjelokupnog konteksta to se daje vrlo lako zaključiti. Ta riječ Božja, živa i djelotvorna, rečena jednom za svagda i svim ljudima, protječe kanalima Predaje i Pisma kroz sva vremena i stupa u dijalog s čovjekom. Njoj odgovara slušanje. I upravo to uzima u obzir Sabor zajedno s cijelom Crkvom. Ona najprije s vjerom i pobožnošću sluša Božju riječ. Puno značenje slušanja obuhvaća primanje, proživljavanje, čuvanje i razmišljanje. Slušanje osposobljava Crkvu da tumači i propovijeda tu riječ Božju. Još više, ona je svjesna svojega proročkog poslanja, koje je primila od Krista. I upravo zato na usta Sabora želi udovoljiti toj dužnosti proklamiranjem Objave. Njezina je uloga jednaka ulozi glasnika koji ne govori svoju riječ, nego riječ onoga tko ga je poslao. U njezinu glasu odzvanja Božja, a ne njezina riječ.

Citat iz prve Ivanove poslanice (1 Iv 1,2–3) ima temeljnu ulogu u “Proslovu” samog dokumenta, ali i u cijelom dokumentu. Tu se prije svega svjedoči da se Riječ Božja

---

¹ Navedeno prema: R. Fabris, *La Bibbia nell'epoca moderna e contemporanea, Dehoniane*, Bologna, 1992.

utjelovila i pojavila u Kristu. On je vrhunac objave i savršena Božja Riječ. U njegovom životu, riječima i djelima Božja je Riječ postala vidljiva i opipljiva. Krist je, prema tome, Božja Riječ, Božja objava, Božji spasiteljski zahvat. Zato Ivan apostol sažima svu starozavjetnu i novozavjetnu baštinu o Božjoj Riječi kao životu (usp. Izr 1,3.6.23; Sir 1,5; Lk 8,4–15; Mt 13,3–23; Mk 4,3–20). Stav prema Božjoj Riječi svodi se na stav prema Kristu. Slušanje Božje Riječi jest prihvaćanje Isusa Krista vjerom. Tako se Božja Riječ, koja je Bog, „pokazala nama“ kao život. Prihvaćanjem tog života vjerom ulazimo u zajedništvo života s Bogom i s Isusom Kristom. Prema tome, Božji život silazi čovjeku u Isusu Kristu, pokazuje mu se i omogućuje mu da uđe u nj. I zato je, po mišljenju stručnjaka, s pravom ova rečenica došla na prvo mjesto, jer je čitav dokument samo njezino raščlanjivanje.

Govoreći o prenošenju Božanske objave u drugom poglavlje, u broju 7 naglašava se da je Isus Krist središte i vrhunac Božjih objavljivanja i da starozavjetna povijesna objavljivanja još očitije smjeraju Kristu od onih prirodnih (usp. Rim 9,19 sl.). Naglašava se da Stari zavjet izdaleka utire put kojim Krist ima doći. Ivan, kao posljednji prorok Staroga zavjeta, pokazuje ga rukom i glasom. Isus sam, uostalom, svjedoči kako o njemu navijestiše Mojsije i proroci, a sam se otkriva tumačeći tekstove Pisma (Lk 24; 3,16 sl. i dr.). Zbog toga Crkva preuzima Stari zavjet kao svoju knjigu.

Odmah na početku rasprave o nadahnuću u III. poglavlju, broj 11, ističe se da su čitave knjige Staroga i Novoga zavjeta, sa svim svojim dijelovima napisane po nadahnuću Duha Svetoga. Drugim riječima, želi se naglasiti da je u Bibliji sve bogonadahnutu, bez ikakvog razlikovanja Staroga i Novoga zavjeta. Uostalom, zar nije jasno što sv. Pavao želi reći kada kaže da je “svako Pismo Bogom nadahnutu i korisno za poučavanje, uvjeravanje, popravljavanje, odgajanje u pravednosti: da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban” (2 Tim 3, 16–17). Posebno je važno primijetiti u broju 12 kako se naglašava da, ako želimo ispravno proniknuti smisao svetih tekstova, moramo brižljivo gledati na sadržaj i “jedinstvo cijeloga Pisma”. Prema tome, lako je zaključiti da

odbacivanje ili omalovažavanje Staroga zavjeta kod starijih, ali i suvremenih autora nema nikakva temelja u Svetom pismu, niti takvo odbacivanje i omalovažavanje Staroga zavjeta ima mjesta u katoličkom tumačenju.²

Koliko je ovaj dokument prožet brigom oko ispravnog shvaćanja Svetoga pisma govori nam, na kraju, i citat u VI. poglavlju, broj 25, gdje se kaže da je nepoznavanje Pisma nepoznavanje samoga Krista (usp. Fil 3,8).

2. ČETVRTO POGLAVLJE: POVIJEST SPASENJA U KNJIGAMA STAROGA ZAVJETA

Jedna od stvari koju, što se od samog početka može lako primijetiti, Crkva naglašava jest jedinstvo Svetog pisma, koje se temelji na katoličkom podrazumijevanju vjere, odnosno na vjeri u božansko nadahnuće Svetoga pisma. Katolička egzegeza nastoji tumačiti Sveto pismo u kontinuitetu s dinamičkim modelom tumačenja koje se nalazi unutar same Biblije. U njoj kasniji spisi često ovise o ranijim tekstovima. Kasniji svetopisamski pisci u svjetlu novih pitanja i okolnosti iznova čitaju ono što je bilo zapisano. Katolička egzegeza nastoji biti vjerna razumijevanju vjere koja je izrečena u Bibliji i ostati u dijalogu sa suvremenim pokoljenjima.

Unutarnje jedinstvo Biblije temelji se na intertekstualnosti. Naime, sasvim prirodno, često kasniji spisi ovise o onim ranijim, starijim spisima. Tako nastaju “ponovna čitanja” koja otkrivaju nove dimenzije značenja, nove smislove, koji su ponekad znatno drukčiji od izvornog smisla. Ponovna čitanja nastaju iz potrebe da se stariji tekstovi koji govore o ključnim događanjima iz povijesti, prilagode novim životnim okolnostima. Činjenica da je Stari zavjet nastajao u razdoblju od tisuću godina, nametnula je potrebu stalnog tumačenja drevnih, starijih predaja. Činjenica da se Novi zavjet shvaća

---

² Spomenimo one koji ne smatraju da je Stari zavjet istinska Božja riječ za kršćane, kao npr. R. Bultmann i F. Baumgärtel. Za njih je Stari zavjet kao povijest Izraela i kao zakon koji pripravlja put za evanđelje univerzalne milosti, objavljene u Novom zavjetu.

kao ispunjenje Staroga zavjeta, predstavlja za kršćane ključ ponovnog čitanja cijele Biblije.³

2.1. Važnost Četvrtog poglavlja

Ovo je poglavlje s. obzirom na svoju važnost, ali i na broj i opsežnost starozavjetnih knjiga, izrazito kratko. Činjenica je da je biblijski studij u prošlom stoljeću dosta uznapredovao i skinuo s reda mnoga mučna pitanja te izborio sebi novo polje rada. Uvođenje novih metoda u proučavanju Staroga zavjeta urodilo je velikim plodovima, te su time potvrđene i same metode, a stečeno je povjerenje u biblijske stručnjake. Konstitucija se zadržava na najosnovnijim značajkama dosadašnjeg istraživanja koja imaju ulogu u oblikovanju vjerničkog stava u odnosu na Stari zavjet.

Vrlo je važno naglasiti da se pod Starim zavjetom ne misli samo na knjige što ih je Crkva prihvatila kao kanon, već i na ekonomiju spasenja, tj. na osobe, događaje, institucije i poruke o kojima knjige govore. Miješanje, tj. nerazlikovanje jedne datosti od druge prilično je smučivalo duhove. Treba znati da su mnogi onda poistovjećivali biblijsku povijest s pisanim tekstovima, odnosno tekstovi su im bili kao zrcalo u kojem su mislili otkriti objektivnu povijesnu stvarnost i svu objaviteljsku zbilju. Budući da nisu poznavali nastanak knjiga, književne vrste, biblijsku teologiju, razvoj starozavjetnih poruka, mislili su da je pisana riječ, onako kako na prvi mah izgleda, zadnja norma i isključiva osnovica za razumijevanje biblijskih sadržaja. Kad Konstitucija spominje ekonomiju spasenja, onda jasno želi istaći kako je riječ o *jednoj* ekonomiji, *jednom* slijedu Božjih zahvata koji se imaju uzeti u cjelini i povezano, dapače, u nužnoj vezi s novozavjetnom ekonomijom. Tekstovi prate tu ekonomiju u njezinom hodu i tek su novozavjetni tekstovi konačno izrazili smisao te ekonomije i, dosljedno tome, zadnji smisao pojedinih starozavjetnih izričaja. Kao što je starozavjetna ekonomija jedna, tako se i brojne knjige imaju

---

³ Usp. F. Lambiasi, *Dimensioni caratteristiche dell'interpretazione cattolica*, u: G.Ghiberti - F. Masetto (prir.), *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*, Commento, Elle di Ci, Leumann, Torino, 1998., 301.

smatrati u određenom, pokraćujućem smislu kao jedna knjiga, koja se opet uključuje u novozavjetno svjetlo i u tom svjetlu se ima čitati, pa nekako čini jedno i s novozavjetnim knjigama.

Samo četvrto poglavlje sastoji se od tri broja (14, 15 i 16) u kojima nalazimo najvažnije stvari kad je riječ o Starom zavjetu. Nas ovdje, na poseban način, zanimaju brojevi 15 i 16, gdje se govori o važnosti Staroga zavjeta za kršćane i o jedinstvu obaju zavjeta. Jedan od prvih dojmova koji se stječe čitajući *Dei Verbum* jest jasna namjera istaknuti, jednom zauvijek, trajnu vrijednost Staroga zavjeta.

2.2. Povijest spasenja u knjigama Staroga zavjeta (br. 14)

Ovaj broj govori isključivo o Starom zavjetu i navodi etape ekonomije, zatim ističe ulogu proročkih riječi i naglašava spasenjsku važnost nadahnutog teksta za sva vremena. Odmah se, naravno, zapaža jasno razlikovanje ekonomije spasenja od knjiga. U ekonomiji spasenja, uz ostalo, spominje se iskustvo Izraela o Bogu i njegovim putovima s ljudima. Nadalje, naglašava se teocentrični i soteriološki vid objave, njezina dinamičnost, aktivnost i razvoj. Zacrtno je temelj iz kojeg su izrasle knjige koje i same ulaze u spasenjske čimbenike.

a) Ekonomija spasenja

Treba znati da ovaj broj radije govori o ekonomiji spasenja nego o povijesti spasenja jer je ovo bio pojam novijeg datuma i nije stekao sve teološke odrednice i zato je isključen iz konačnog teksta. Osim toga, pojam ekonomija spasenja ima određenije značenje i jače ističe Božje djelovanje i njegovu narav. Pod tim izrazom misli se izravnije na posebne Božje zahvate u povijesti čovječanstva, najprije u Izraelu, a kasnije u Crkvi. U tu ekonomiju ulaze izabranje, poziv, Savez, obećanje i poslanje. Jasno se ističe Božja inicijativa. Bog je taj koji spašava. Jasno se želi izraziti Božje upravljanje poviješću u svrhu spasenja svih ljudi. Spas je djelo Božje u koje se čovjek uključuje slobodnim odazivom. Čovjek prestaje biti sam i, priznajući svoju situaciju stvarnosti i ograničenosti, otvara se višoj spasiteljskoj i stvoriteljskoj sili, koja se najbolje definira

riječu ljubav. Prototip cijele povijesti čovječanstva je Isus Krist, koji svoje povijesno življenje završava proslavom u uskrsnuću. Starozavjetna ekonomija spasenja ima više razina: patrijarhalnu, mojsijevsku i proročku.

Patrijarhalna razina: obećanja

Ovdje za razliku od prvog poglavlja (br. 3), ekonomija spasenja ne počinje s Adamom, već s Abrahamom te ne bi uključivala kozmičku ni pretpatrijarhalnu objavu ni ekonomiju. Glavna značajka ove patrijarhalne razine ekonomije spasenja obilježena je obećanjima. Iako će sva povijest spasenja počivati na Božjim obećanjima, na Božjoj riječi (Gal 3,16–19), prva će i uvijek iznovice isticana i ponavljana obećanja koja se odnose na sav narod, a povjerena su praocu Abrahamu (Post 12,2–3; 13,15–17; 15,4–5; 15, 18–21; 22,16–18), zadržati temeljnu važnost sve do Novoga zavjeta. Pa i tada obećanja imaju snagu u Bogu, koji je uvijek vjeran. Na njima su Hebreji gradili svoje povjerenje i nadu. Abraham je podnio i najteža iskušenja da bi postao uzorom vjernosti kasnijim pokoljenjima. I ne ulazeći u povijesnu vjerodostojnost Abrahamove žrtve i možda upravo ne ulazeći u to, vidimo kako je Biblija znala iznaći jak i snažan poticaj u praocu Abrahamu za buđenje, podržavanje i rast vjere u narodu. Spominjanje Abrahama hranilo je i podržavalo vjeru. Ostvarivanje obećanja danih Abrahamu nije se moglo očekivati za dan-dva. Ona su dana za sva vremena i odnose se na sav narod, tj. na sve narode.

Snaga obećanja glavni je nosač vjere i kod proroka te je iznad Zakona, koji ima ustupiti mjesto Novome (Jer 31,31; Ez 36,26). Novi zavjet se nanovo vraća na obećanja i u tom smislu budi iznova eshatološku nadu, posebno u Otkrivenju.

Mojsijevska razina: izabranje i Savez

Odmah treba kazati da *Dei Verbum* ovdje jasno ističe da Mojsiju pripada središnje značenje i mjesto u starozavjetnoj ekonomiji spasenja, što će biti istaknuto i u Novom zavjetu u izrazu Isus – novi Mojsije (Heb 3,2–6; Iv 1,17). On je utemeljitelj i organizator novog naroda, on ga izvodi iz egipatskog ropstva u područje Sinaja, gdje doživljavaju jedinstvo i međusobnu

povezanost. Zahvaljujući Mojsiju stječu uvjerenje da ih je sam Jahve izabrao i spasio te da će zauvijek ostati njihov zaštitnik i spasitelj. Židovi su se tada obvezali na čuvanje jedinstva i zakleli u Savezu da će svi poštivati jednoga jedinog Jahvu kao jamstvo složnosti, jedinstva i sigurne budućnosti.

Teološki je sasvim razumljivo da je izbor jednoga između mnogih naroda poseban Božji dar. Nije uopće lako shvatiti kako su Izraelci došli na tu misao da su izabrani. Odgovor na to pitanje može dati jedino razmišljanje o nekim posebnim Božjim dobrohotnim zahvatima. Osim toga, činjenica je da su Izraelci posjedovali stare predaje o praocima Abrahamu, Izaku i Jakovu.⁴ Bili su uvjereni da su oni kao sinovi svojih otaca primili određena obećanja (Jš 24,3 sl.). Osim toga, za njih je bio nezamisliv način kako i koje sve bogove štuju Egipćani. S druge strane, bezboštvo je za njih bilo nezamislivo. Iskustvo Izlaska iz Egipta stvorilo je u njima uvjerenje da ih je njihov Bog oteo tuđinskim jarmovima i da bi on i ubuduće mogao biti uz njih. Taj će pojam izbora biti sržni poticaj istinskoj religioznosti i vjernosti. Sve obveze koje narod spremno prima na sebe proizlazit će u početnoj fazi iz tog uvjerenja u izbor.⁵ Izbor ostaje i u Novom zavjetu osnova Božjih i Isusovih inicijativa i usađen je duboko u svijest učenika, a pogotovo sv. Pavla (Rim 9-11).

Vrlo značajan teološki pojam *Savez* je, s jedne strane, veza između izraelskih plemena, a s druge strane ozakonjenje primljenih vjerskih i čudorednih obveza i sankcioniranje veze između naroda i Boga. *Savez* jamči trajnost tog odnosa, on je stožer starozavjetne religioznosti. Sav se život naroda mjeri u odnosu prema *Savezu*. U liturgijskim se slavljinama čitao *Zakon Saveza* i u bogoštovlju se čuo glas Božji i upoznavale se obveze i dužnosti.

Temelj *Saveza* pisani je dokument na dvije ploče. Spominjanjem *Saveza* s Abrahamom želi se izraziti sva širina i općenitost *Saveza*. Prikazati Abrahama kao praoca *Saveza*, značilo je usko povezati svoju opstojnost kao sinova

---

⁴ Imena patrijarha su amorejska, a ne židovska i običaji po kojima se ponašaju nisu uvijek židovski.

⁵ Usp. P. Grelot, *Sens chrétien de l'Ancien Testament*, Paris, 1962., 92.

Abrahamovih s datošću Saveza i, nadalje, razvrgavanje Saveza značilo bi odreći se oca svoga Abrahama, isključiti se iz naroda.

Središnja poruka Evanđelja sažet će se u ideji Novoga saveza, što ga na vrhuncu svoje intimnosti s učenicima Isus osniva na Posljednjoj večeri.

Proročka dimenzija: unutarnje iskustvo Boga i njegovih putova

Treba naglasiti da bi odnos prema ljudima i prema Bogu u izraelskoj povijesti bio dosta nejasniji. Njihova pojava bilježi razrađivanje, dublje shvaćanje i pounutrašnjenje Saveza i Objave. Oni su ukazali na svrhu Saveza i bogoštovlja. Uronjeni u misterij spasenja što ga Bog izvodi različitim postupcima, odčitavali su zbivanja i događaje te unutarnjim zrenjem otkrivali kako sve Bog postupa s ljudima. Bili su glas Božji u narodu, uvjereni da ni Bog ne bi drukčije govorio kada bi govorio ljudskim jezikom, i zato su svoje riječi nazvali Božjom riječi. U djelima i postupcima čitali su Božji govor.

Oni su Boga doživljavali na djelu i zato su imali posebno iskustvo tog istog Boga. Treba primijetiti da se Konstitucija izričito zadržava na pojmu tog iskustva i to je velika novost. Gotovo da je nemoguće u prethodnim crkvenim dokumentima naići na taj pojam. Osobito su se između Tridentinskog i Prvoga vatikanskog sabora nastojale objektivizirati religiozne datosti i svesti na istine i na sakramentalne čine, a osobni su se doživljaji pripuštali samo privatnim osjećajima i pučkoj pobožnosti.

Oni su imali poseban privilegij naći se sučelice s Bogom i s njegovom objavom, što se smatralo privilegijem posebnih mistika. Nije lako definirati pojam tog vjerskog iskustva. Proroci pokušavaju izraziti svoje doživljaje na simbolički i slikovit način, govore često apokaliptički i gotovo zanesenjački. To je iskustvo, čini se, toliko unutarnje i duboko da ga svaki pojedinac doživljava na sebi svojstven način. Ono je osobno i ulazi u sferu najdublje čovjekove intime, pa je zato vrlo teško dohvatljiv nekim općim mjerilima.⁶ Prorok se sreo s Bogom i

---

⁶ Usp. G. Wehr, *Wege zu religiöser Erfahrung*, Freiburg, 1973.

u duši čitao Božji plan i volju (Jr 31,31; Ez 36,26). Našao se osobno u savezu s Bogom.

Prije pojave ovog Dokumenta ta uloga i važnost proroka nije bila toliko jasna u dotadašnjim studijima. Saborski dokument gleda njihovu ulogu u novoj viziji. Bez takvog poimanja proroka nije lako razumjeti ni Isusa-proroka. On je, naime, govorio u Božje ime, gledao Boga i govorio, motrio što Otac čini i sam to činio. To je daleko od nekog institucionalnog i formalističkog pristupa Bogu.

Proroci su, nadalje, otkrili Božje putove; on će uvijek biti na strani potlačenih i sirotinje, neće nikada dići ruke na pravednika, uvijek će poštivati one koji trpe zbog pravde i istine. Kad se Isus nađe među ljudima, postupat će na isti način, a kad bude žrtva tlačitelja i mrzitelja, Bog će biti s njime. On je u proročkim vizijama predviđen ili prorečen u tom smislu. Isus je došao putovima koje su proroci naviještali, tj. nastupio je onako kako je Bog već odavno želio da nastupi svaki pravednik i svatko tko želi hodati u pravici. Bilo bi suviše malo kada bismo u starozavjetnim proročkim tekstovima tražili neke izričite i nepobitne obrise koje bi proroci do u sitnicu razradili i koji bi odgovarali pojavi Isusa Krista. Riječ je o duhu što su ga proroci izrekli i o usmjerenjima koja su otkrili. Shvatiti i ponijeti se u tom duhu znači ispuniti proroštva, odnosno biti prorečen. A to je u svakom slučaju mnogo više i značajnije negoli neki postupak ili gestu iz Isusova života uspoređivati sa starim proročkim tekstovima.⁷

Na početku ovoga broja istaknuto je pripravljanje spasenja svega ljudskoga roda, a ovdje se pri kraju govora o proročkoj djelatnosti spominje kako je izraelski narod Božje nakane i putove širio među ostale narode. Pod tim širenjem Božjih putova ne misli se na neku misijsku djelatnost Izraela izvan granica vlastitog prostora, već na takvo ponašanje izabranoga naroda i njihova Boga da su drugi narodi mogli biti zadivljeni onim što se tamo događa (Ps 126). Kada Konstitucija govori o spomenutom širenju Božjih putova među drugim narodima, navodi neka mjesta, a ispušta tekst Jone proroka.

---

⁷ Usp. A. Kerrigan, *Commento alla Costituzione dogmatica sulla Divina Rivelazione*, Il Vecchio Testamento, Milano, 1966., 165.

To je najjednostavnijem čitaču dokaz da se saborski oci nisu ni usputno htjeli osvrnuti na jednu istinsku univerzalnu spasenjsku poruku sadržanu u toj knjizi, iz bojazni da se ne bi dalo naslutiti smjerenje na stvarnu misijsku djelatnost Izraela izvan granica vlastitog naroda, tj. u Ninivi.

b) *Ekonomija spasenja i biblijske knjige*

Prateći dalje tekst ovog broja, lako je uočiti da govori o knjigama. Jasno je da se namjerno odvajaju ekonomija spasenja i knjige. Ekonomija spasenja uključuje u sebi Božje djelovanje u povijesti, ona je živa djelotvornost Božje riječi, a pisani tekstovi, iako uključeni u ekonomiju spasenja te i sami posjeduju spasenjsku ulogu, čine samo dio te ekonomije. Oni imaju cilj ekonomiju spasenja predstaviti ondašnjim i kasnijim pokoljenjima. Ugled im počiva na stvarnosti koju iznose i na načinu kako to čine (nadahnuto). Između Božjeg djelovanja u povijesti i pisane riječi umeće se živa riječ.⁸ Ta je živa riječ činilac spasenja. Ona prethodi tekstu, odnosno pisanoj riječi. Konstitucija ne spominje Božju aktivnost u riječi u formalnom smislu, već radije govori o Božjem govoru po prorocima, zadržavajući se na tradicionalnoj formulaciji *Nicejskog vjerovanja*: "Bog je govorio po prorocima". Nije teško shvatiti da se pod tim izričajem doista misli na pravu Božju riječ. Kad proročki govori budu zapisani, oni će, kako se obično do danas misli, postati pravim Božjim riječima. Kad Božje objavljivanje djelima i riječima postaje uočljivo, onda, jer se djelo i riječi ne mogu odvajati, možemo govoriti o istinskoj Božjoj riječi. Jasno, to ne biva jedino pri ispisivanju tih riječi, već prije kad je prorok shvatio i odčitao u djelima njihov smisao. Uostalom, Isusovi govori nisu postali Božjom riječju tek kad su ispisani u novozavjetnim tekstovima.

No, uza svu opsežnost i raznoliko bogatstvo Božjih riječi, ispisanih u Bibliji, postoji i drugi način Božjega govora i Božjih riječi, koje Bog upućuje svijetu izvan biblijskih kategorija i kultura. Ovdje se možemo upitati u kojoj se mjeri smiju proricati

---

⁸ Vidi L. Alonso-Schökel, *Commentaire du chapitre IV, Unam Sanctam 70b, Vatican II, La Révélation divine*, Paris, 1968., 387.

pisane biblijske riječi, npr. pri prevođenju i naviještanju. Dokle neka poruka Biblije ostaje Božjom riječi? I, još konkretnije, dokle kršćanski navještaj u pisanju i usmenom navještaju nosi biljeg Božje poruke? Izgleda nepobitno sve dokle god iznosi istinsku Božju misao. Ali to čini drukčijim riječima bolje negoli ponavljanjem biblijskih tekstova doslovce ili naizust, više odgovara Božjoj misli i dosljedno Božjoj riječi. Takvim postupkom čini ekonomiju spasenja djelotvornom, a pisani tekstovi nemaju namjere ugušiti te ekonomije.

Ne želeći se upuštati u tu problematiku, Konstitucija se zaustavlja na isticanju prave Božje riječi u tekstovima, za koje, ukoliko su nadahnuti, utvrđuje neprolaznu vrijednost. I ovdje valja skrenuti pozornost da se nadahnuće ne suzuje na pisanje tekstova. Ono je na djelu i u poniranju u Božja djela i u proročkim istupima na trgovima i u sinagogama. No tekst je ipak ostao za nas normativan. Za njegovo pravilno razumijevanje ističemo i ono što je i ovaj dokument prvi put istaknuo, a to je razlikovanje ekonomije od knjiga.

Sama ekonomija spasenja unaprijed je naviještena, ispriповijedana i razriješena, odnosno razvijena. To bi prema izvornom tekstu sabora bilo djelo svih autora. Nije rečeno da su to pisci svetih tekstova. Možda su to i proroci ili drugi mudri ljudi Staroga zavjeta, koji nisu redaktori ni pisci biblijskih tekstova.

Vrlo je važno istaknuti da se Konstitucija na kraju ovoga broja svakako zauzima posebno za vrijednost starozavjetnih knjiga. Dokument vidi njihovu vrijednost ukoliko iznose izvješće ekonomije spasenja i ukoliko su nadahnute. Ostale razloge ostavlja za sljedeći broj. Time je Sabor htio još jednom istaknuti nadnaravnu vrijednost pisane i nadahnute Božje riječi.

3. VAŽNOST STAROGA ZAVJETA ZA KRŠĆANE (BR. 15)

Rezultati dugih rasprava o odnosu Staroga i Novoga zavjeta, o naravi i važnosti starozavjetnih knjiga i o značenju Staroga zavjeta za kršćane, prvi se put pojavljuju u ovom

broju. Prvi dio govori o ekonomiji spasenja u Starom zavjetu u odnosu na ekonomiju spasenja u Novom zavjetu, dok se drugi dio zadržava na knjigama. Prvi bi se dio mogao svesti na temu o starozavjetnoj pripravi za Novi zavjet, a uključuje tri značajne teme: pripravu općenito, proročki navještaj i slikovito predoznačavanje Novoga zavjeta. Drugi dio ističe važnost starozavjetnih knjiga u novozavjetnoj ekonomiji spasenja. Središnja misao usmjerena je samoga na Isusa Krista.

3.1. *Starozavjetna ekonomija kao priprava Isusa Krista i mesijanskoga Kraljevstva*

a) Sasvim je logično da u ovom broju ima dosta sličnosti s prethodnim. Tamo je bilo neizravno spomenuto ono što se ovdje više tematski razrađuje, a to je priprava Novoga zavjeta. Stari se zavjet ovdje uzima u vidu njegova odnosa prema Novom zavjetu, i to kao ekonomija i kao knjige. Saborski oci nalaze osnovicu za utvrđivanje tog odnosa u tekstovima Novog zavjeta i u Tradiciji. Kratko i jasno: oči bi Isusovih učenika ostale zatvorene, a srca tvrda i spora bez čitanja Staroga zavjeta (Lk 24,44) ili prema Jeronimu: “Tko ne poznaje Svetih pisama, ne poznaje ni Krista.”⁹

Sam Isus otkriva se svojim učenicima tumačeći Pisma. On je to običavao činiti prije uskrsnuća. Uska i nerazdvojiva povezanost starozavjetne i novozavjetne ekonomije spasenja istaknuta je posebno u rodoslovlju Matejeva i Lukina evanđelja. U govoru u Antiohiji pizidijskoj Pavao naglašava smjerenje cijele povijesti na Krista (Dj. 13, 16–41). Šimun u Hramu (Lk 2,22 sl.) napunio je srca i usne hvalospjevima iz Izaije proroka (IZ 40,5; 42,6; 46,13; 49,6; 52,10). Sam izraz “punina vremena”, učestao u Novom zavjetu, izražava Isusov dolazak kao ispunjenje davnih očekivanja (Gal 4,4; Ef 1,10). Prema tome, starozavjetno doba nije samo vremenski prethodilo novozavjetnom dobu već je ono i vrijeme rasta i dozrijevanja, tj. odgojno doba u čudorednom i religijskom smislu. Nikako se ne bi smjelo misliti da je s puninom vremena

---

⁹ Sv. Jeronim, *Comm. in Is., Prol.*, u: PL. 24,17.

sva starozavjetna prošlost izgubila svoju vrijednost. Istinski doživljena starozavjetna iskustva općeljudska su i mogu izvanredno koristiti u novim iskušenjima. Osobito je onaj odgojni Božji postupak mjerodavan. Za nekršćane je Evanđelje odviše idealno. Njima treba lakša hrana, a ona se nalazi u starozavjetnom pokladu. Pitanje zla, traganje za istinom, prelaženje iz materijalnosti u duhovno, svijest o Bogu živome i sl. lakše se razotkriva i prihvaća čitajući starozavjetne tekstove negoli vrhunske sadržaje novozavjetnih poruka. Kršćanima pak Stari zavjet poručuje i to kako je ovo vrijeme samo razdoblje odgoja i rasta za nešto novo.

b) Vrlo je važno naglasiti da Konstitucija govori posebno o proročkom navještaju kao pripravi za Novi zavjet. Ne misli tu na neke proročke riječi, već uključuje sav Stari zavjet kao proročki govor. Ne navodi nikakve proročke tvrdnje. Svu puninu kraljevstva Božjega nije mogao izraziti ni jedan proročki govor pa ni svi proročki govori zajedno. Cjelokupno starozavjetno događanje usmjereno je na novost novozavjetne stvarnosti. Radi se o starozavjetnom proročkom obilježju.

c) Treba također naglasiti da je starozavjetna ekonomija bila usmjerena na to da različitim "praslukama" naznači dolazak mesijanskog kraljevstva. Tu prije svega Konstitucija misli na razne osobe, institucije i događaje koje je Bog tako planski razmjestio u staroj povijesti, da bi se iz njih mogli izvući obrisi stvarnosti koja nadolazi i u Kristu se konačno ostvaruje. Slika ili prasluka, odnosno pralik, predviđa veću stvarnost. Ta se pojava ne svodi na neku ideju ili misao koja unaprijed postoji, u duhu platonizma, niti na neki prauzorak, u smislu starih mitologija, već se pod tim pojmom misli na niz međusobno povezanih povijesnih pojava koje smjeraju na dublje i konkretnije ostvarenje u budućnosti. Postoji slijed zbivanja u kojem istinska i puna ostvarenja bivaju predrečena shemama i nacrtima. Tako je npr. ona duboko religijska stvarnost izbavljenja iz smrti koju je ostvario Isus svojim uskrsnućem, predoznačena slikom izvođenja Izraela iz egipatskog ropstva. Sama pojava u starozavjetnom vremenu ne mora odmah biti jasna kao slika. Ona to može postati tek nakon dovršenoga i izvedenoga procesa u Novom zavjetu. Tako npr. ulogu koju je

trebao imati jeruzalemski Hram, Isus pripisuje sebi osobno. Kad je on to izjavio, nitko nije mislio da bi Hram mogao biti slika Isusova tijela, ali "kad je uskrsnuo, prisjetiše se njegovi učenici da je to htio reći" (Iv 2,21). Treba također naglasiti da Konstitucija ne ulazi u biblijsko-teološku problematiku o tzv. tipologiji ili tipskom značenju pojedinih svetopisamskih tekstova. Ona gleda na cijeli Stari zavjet kao na sliku ili pralik. Imajući na umu Poslanicu Hebrejima i Otkrivenje, nije teško zaključiti koliko praslrike znače i za nas. Prema njima ta naša stvarnost nije drugo nego praslrika one istinske stvarnosti koja nas čeka. I, kako kaže Pavao (1 Kor 13,12), sad još gledamo u ogledalu.

3.2. Važnost starozavjetnih knjiga za kršćane

Konstitucija ovdje nastavlja govor o knjigama, a u središtu pozornosti su sljedeća pitanja: koje značenje imaju starozavjetne knjige za kršćane? Koja je trajna vrijednost tih knjiga i koje nedostatke i ograničenja imaju s obzirom na novu ekonomiju? Knjige, prije svega pokazuju svima spoznaju Boga i čovjeka, srž židovske religioznosti. U odnosu prema Bogu izražene su dvije Božje vrline: pravednost i milosrđe. Lako je iz konteksta vidjeti da se Božja pravednost ne uzima u strogo biblijskom smislu. Znamo dobro da je biblijski pojam pravednosti u tome da je Bog pravedan u sebi, vjeran sebi i svojim obećanjima da nikada nikome ne čini nepravdu. Božja pravednost obvezuje Boga prema njemu samome, a prema ljudima se on otvara u svom milosrđu. U tekstu se nadalje naglašava povijesna i vremenska uvjetovanost starozavjetnih postignuća. U svezi s time spominju se nesavršenosti i privremenosti nekih činjenica sadržanih u tim knjigama. Tko ne vodi brigu o razvoju i rastu spoznaja i religioznosti, može ostati zbunjen pred tim nedostatcima. Treba shvatiti starozavjetne poruke prilagođene onom vremenu i onoj dobi rasta izabranog naroda.

Da bismo mogli razumjeti Bibliju, treba uočavati Božju uslužnost i njegovu dobrotu. Ta je pedagogija vrlo temeljito zasnovana već u starim tekstovima (Pnz 8,1-6; Ps 23; Mudr 19), a u novozavjetnim tekstovima sav Kristov postupak, a posebno

Pavao u Poslanici Galaćanima (4,4).¹⁰ Bog ne čeka čovjeka da sam odraste do određene razine i da ga tek onda prihvati, već ga vodi iz njegove bijedne situacije naviše. Knjige Staroga zavjeta donose taj hod i to vodstvo, a ne donose samo pravila ili propise koji bi vrijedili zauvijek. U toj viziji nesavršenosti i nedostatci otkrivaju pozitivnost u dobrohotnosti Božje pedagogije, koja postaje i ostaje izazov i poziv za sve koji se žele pokrenuti iz gorega u bolje. Takva Božja starozavjetna pedagogija kao usmjerenje i taktika ostaje nepromijenjena i trajne je vrijednosti. Ni danas se ljudi ne rađaju niti uvijek odgajaju u punini evanđeoskih ideala. Često se nalazimo na razini starozavjetnih Izraelaca. U tim slučajevima previsoki ideali Evanđelja mogli bi nam se činiti nedostižnima i zaslijepiti nas svojim sjajem. Tada nam, za početak, starozavjetni Božji pozivi otvaraju put do praga Evanđelja.

Uz ovaj izrazito pedagoški vid kao vrijednost, mogli bismo navesti još nekoliko vrednota koje nam ostaju iz Staroga zavjeta.

Tako npr. Izrael posjeduje živu svijest o nazočnome Bogu. To biva izraženo vrlo dojmljivim slikama, izričajima, molitvama i vapajima. Kada te svi napuste i kada nema nikoga, starozavjetni te tekstovi mogu navesti da se obratiš Bogu koji te nikada ne napušta.

Osim toga, Stari nas zavjet uči poštivanju Boga kao jedinoga i vrhovnoga gospodara i time povezuje ljude u jedinstvenu obitelj.

Stari zavjet upućuje Crkvu kako treba živjeti ispravno u povijesti, odnosno kako osluškiivati tijek vremena i prilagođavati se konkretnim prilikama.

U mnogim tekstovima Staroga zavjeta nalazimo različite oblike naviještanja kao npr. proročki, mudrosni, pjesnički, simbolički, metaforički, alegorijski, epski, pastirski, kulturni, apokaliptički itd. To sve pruža navjestiteljima mogućnost da i danas nad tim nadahnutim oblicima razrade višestruko svoj način govora i da se ne drže ukalupljene i teoretske metode. I ne radi se o imitiranju, već o otvorenosti prema novim mogućnostima.

---

¹⁰ Tema je jasno razrađena u enciklici *Divino afflante Spiritu*.

Treba također kazati kako nalazimo puno mogućnosti da zastanemo pred nekim tekstom i da u njemu otkrijemo situaciju u kojoj se mi sami nalazimo, a do toga možda dosad nismo bili svjesni. I na kraju recimo da je nevjerojatno mnogo tekstova Novoga zavjeta toliko povezano sa Starim zavjetom da ih je jednostavno nemoguće razumjeti bez tog konteksta. I općenito, sam novozavjetni način izražavanja, upotreba nekih tipova, slika, dimenzija prošlosti, mesijanizama, eshatologija itd. lakše se i bolje mogu proniknuti poznavanjem starozavjetnog načina izražavanja.

Stari zavjet ne donosi prije svega zbir istina koje Bog objavljuje, niti popis moralnih propisa. Nije to ni samo zbirka nadahnutih knjiga vrijednih ukoliko su trag Božjeg zahvata u prošlosti. One su prije svega izvješće o dubokom religijskom iskustvu i svojem vremenu prilagodivo očitovanje Božjeg promisla o spašavanju ljudi, odnosno otkrivanje Božjeg plana spasenja ili Božje ekonomije koja se odvija i ostvaruje tijekom povijesti, pa se u njima već krije otajstvo našega spasenja, što izričito zapaža Sabor. I upravo u tome leži i najdublja vrijednost tih knjiga.

4. JEDINSTVO OBAJU ZAVJETA (BR. 16)

U ovom se broju također vrlo jasno potvrđuje važnost Staroga zavjeta i naglašava se njegova bitna veza s Novim zavjetom. Drugim riječima, još jednom se želi naglasiti jedinstvo dvaju Zavjeta pozivajući se na dobro poznatu Augustinovu tvrdnju: "Novi se u Starom skriva, a Stari u Novom otkriva." Prema tome, drugim se riječima hoće kazati da se Novi zavjet nalazi u Starom kao sjeme ili klica, dok bi se Stari u Novom rascvjetao i razvio kao granje, lišće i cvijeće.

Uza svu ovu jasnoću povezanosti dvaju Zavjeta, vrlo su se rano počeli javljati glasovi koji su htjeli ukloniti Stari zavjet iz kršćanske ekonomije spasenja. I danas se također javljaju glasovi koji žele omalovažiti i obezvrijediti Stari zavjet. Tako se npr. moglo i za vrijeme Sabora čuti primjedbu da neke psalme ne bi trebalo upotrebljavati u kršćanskoj molitvi. I to je zapravo

bio dodatni poticaj da se razmotre novi razlozi pri isticanju vrijednosti starozavjetnih tekstova.

Inače ovo vrlo važno pitanje veze između dva Zavjeta ima dosta dugu povijest. Trebalo se dobro potruditi i pronaći razloge jače od onih koji se nameću protiv jedinstva. A postojali su dosta ozbiljni razlozi protiv Staroga zavjeta, kao npr. psihološke, kulturne, antisemitske, a donekle i teološke naravi.

Ovim su se problemom od samih početaka Crkve pokušavali mnogi ozbiljno pozabaviti. Na taj se način došlo do zaključka da je staro vrijeme dovršeno, a Stari zavjet nadopunjen i osmišljen u Novom zavjetu, tako da bi se moglo govoriti, u konačnici, i o njihovom zajedničkom smislu i o knjigama kao jednoj knjizi. Drugim riječima, starozavjetni se tekstovi ne smiju tumačiti samo u sklopu njihovog starozavjetnog konteksta, tj. s razine starozavjetnih slojeva. Tako se tumačenje, po mišljenju većine, ne bi moglo smatrati kršćanskim pristupom Bibliji¹¹.

Da bi se ovo moglo bolje shvatiti, dovoljno je malo se osvrnuti na samo nastajanje biblijskih knjiga. Danas dobro znamo da one nisu nastajale kao danas, a to znači serijski, jedna za drugom. U stara vremena one su se kao životne knjige dorađivale, dopunjavale, i očito je da su bile knjige više autora, od kojih je posljednji dao završnu riječ. U našem slučaju za cijeli Stari zavjet to je učinio Isus Krist. Pred njim su nestali i Mojsije i Ilija, nestali su, i Njemu dali konačnu riječ, i Zakon i Proroci (usp. Lk 9,28 sl., Mt 17,1 sl.; Mk 9,2 sl.).

Prema tome, jedino ispravno polazište za tumačenje i Staroga i Novoga zavjeta je Isus Krist. On je u središtu povijesti i njegovo je mjesto između dvije ekonomije i dva Zavjeta koje stvarnost povezuje u jedno.

Potruga za jedinstvom obaju Zavjeta ili za opravdanjem tog jedinstva moguća je samo ako polazimo od vjere da je Bog gospodar povijesti i da se ona odvija po njegovom planu u kojem je On glavni. Zato je sasvim ispravan zaključak da je On nadahnitelj i začetnik obaju Zavjeta.

---

¹¹ Usp. N. Lohfink, *Attualità dell'Antico Testamento*, Queriniana, Brescia, 1969., 80.

ZAKLJUČAK

Sveto pismo je progresivna objava u kojoj je jedinstvo obaju Zavjeta od neprocjenjive važnosti. Zato je više nego razumljivo da se Novi zavjet može u potpunosti razumjeti samo kad ga se vidi kao ispunjenje događaja, likova, Zakona, žrtvenog sustava, Saveza i obećanja Staroga zavjeta. Bez Staroga zavjeta ne bismo razumjeli tko je Mesija, zašto je on došao, te ne bismo mogli identificirati Isusa iz Nazareta kao Mesiju kroz mnoga detaljna proroštva koja su o Njemu govorila, npr. njegovo mjesto rođenja (usp. Mih 5,2); način njegove smrti (usp. Ps 22; Ps 69,21); njegovo uskrsnuće (usp. Ps 16,10), te mnoge druge detalje u njegovoj službi.

Budući da je objava Svetoga pisma progresivna, Novi zavjet se fokusira na učenja na koja se u Starome zavjetu samo aludiralo, u čemu je najbolji primjer Poslanica Hebrejima. Ne bismo, jednako tako, vidjeli kako kraj Biblije veže zaostale konce koji su se otkrili na početku Biblije.

Stari je zavjet postavio temelje i trebao je pripremiti Izraelce za dolazak Mesije koji će se žrtvovati za grijeh svijeta (usp. 1 Iv 2,2). Novi zavjet govori o životu Isusa Krista a onda gleda natrag na ono što je on učinio i na to kako mi trebamo odgovoriti na taj dar. Oba Zavjeta, prema tome, otkrivaju istoga svetog, milosrdnog i pravednog Boga koji je morao osuditi zlo, ali koji želi sebi dovesti palu ljudsku rasu grešnika, po oprostjenju koje je jedino moguće kroz Isusovu pomirujuću žrtvu. U oba Zavjeta Bog nam se otkriva i pokazuje da mu trebamo doći po Isusu Kristu. U oba Zavjeta nalazimo sve što nam je potrebno za sretan i uspješan život (2 Tim 3,15–17).

The Relationship of the Old and New Testament to Dei Verbum at the Service of Reception

Summary

Fifty years after the Council we will try to consider what Vatican Council II and especially the dogmatic constitution *Dei Verbum* have meant for a better understanding of the Holy Scriptures in the life of Church, and which would be the basic elements that need to be correctly understood and accepted. The subject is a very important and valuable text which is still talking more about our future than about our past, because the Bible cannot remain the Word of the past, but it always has to be a living and actual Word.

Since the human word is inherently limited and subject to change, understanding and interpretation of Revelation is at risk that the truth about the history of salvation might be dimmed, missed or, at least, too simplified. By its constitution the Word of God (*Dei Verbum*), Vatican Council II has enabled a new approach to Revelation and much contributed to a better and fuller understanding of the Word of God. Better understanding of Revelation is reflected in giving more importance to the historicity of salvation. Developmental stages cannot and mustn't be ignored or skipped as it was before. No true renewal could be imagined without clear principles that only Revelation can provide. It was necessary to systematically change the teaching about Revelation in order to provide support and confirmation for the thoughts and guidelines presented in other Council documents.

Key words: Old Testament, New Testament, Covenant, economy of salvation, election, unity.